

Jorge Martí

Si Berlín va ser, durant el període d'entreguerres, la capital de la important indústria cinematogràfica centreeuropea, podem considerar Viena la seva sucursal més important. El 1918, acabada la Gran Guerra, Erich Pommer va crear a Viena la productora Decla amb capital francès. Després de l'arribada del sonor, la Decla es va especialitzar en una sèrie de comèdies amables i almivarades am-

a una sistemàtica recerca de la superficialitat més infumable, les manifestacions més tardanes de la qual foren les embafadores pel·lícules sobre la emperadriu Sissi dels anys cinquanta. El seu únic mèrit va ser el llançament internacional de l'extraordinària, des de tots els punts de vista, Romy Schneider.

Dit això, hem de recordar que de l'ambient teatral i cinematogràfic vienès varen sorgir-ne alguns dels ci-

nic *El tercer home* (1949), de Carol Reed, n'és un exemple.

Graham Greene, que uns mesos abans havia quedat fascinat per una Viena derruïda per la guerra, ocupada per les potències estrangeres i habitada per uns supervivents astorats davant la cavalcada atroz de la història, que els havia passat per damunt sense contemplacions, i per una caterva de refugiats sense papers, estafadors, estraperlistes i delinqüents sense escrúpols de cap mena, va convèncer el director Alexander Korda que la ciutat era un escenari perfecte per a una pel·lícula de sèrie negra. Korda, que va actuar com a productor, va encarregar la seva realització a Carol Reed, que va elaborar el guió amb Graham Greene a la mateixa Viena. La idea central, un Harry Lime que simula la seva mort i que apareix després del seu enterrament, és de Greene. Però del frau de la penicil·lina i de l'entramat de les clavegueres de la ciutat va assabentar-se'n Greene fortuïtament durant una conversa amb un oficial nord-americà a un cafè, on Anton Karas interpretava amb la seva cítara aquell tema que després es va dir "Harry Lime theme" per aconseguir propines. Era com si Viena col·laborés per a donar una determinada imatge cinematogràfica de si mateixa.

L'elecció dels actors protagonistes, Orson Welles, Joseph Cotten, Alida Valli i Trevor Howard, va ser decisiva. L'ambient opressiu de la ciutat el va plasmar magistralment el director de fotografia Robert Krasker, especialment a l'escena de la persecució de Lime a través de les clavegueres, una escena tan propera a l'estètica d'alguns films del mateix Orson Welles que tothom ha sospitat sempre que la seva col·laboració amb Carol Reed va anar més enllà del que s'espera habitualment d'un simple actor. El resultat, aquell creuament entre cine negre i cine expressionista, és una de les millors pel·lícules que s'hagin fet mai. El turista que visita avui Viena es troba amb una ciutat molt diferent, ordenada, neta i un poc monòtona. Per als cinèfils, Viena serà sempre aquell terrible escenari urbà on Holly Martins va traïr Harry Lime, el seu millor amic. ■

bientades, generalment, a la gran època de Viena anterior a la guerra. La seva idealització de l'aristocràcia i la burgesia austríaca fugia de la realitat més immediata dels vienesos: les terribles crisis econòmiques dels anys 20, unides a la no menys terrible crisis d'identitat que va significar la traumàtica desaparició d'aquella Àustria imperial que aquestes pel·lícules rememoraven. Mentre els escriptors i els pensadors vienesos coetanis treien d'aquesta profunda crisi moral la força per generar una de les literatures més interessants del segle XX -basta recordar els noms de Stefan Zweig, Joseph Roth, Arthur Schnitzler, Sigmund Freud o Hugo von Hofmannsthal-, la major part del cine produït aquells anys a Viena es reduïa

neastes europeus més brillants de la primera meitat del segle XX, la major part dels quals, no obstant, varen desenvolupar quasi tota la seva carrera fora de Viena, primer a Berlín, i després, amb l'arribada de Hitler al poder, als Estats Units. Entre ells destaquen els vienesos Erich Von Stroheim, Josef von Sternberg, Fritz Lang, Otto Preminger, o d'altres que, sense ser austríacs, es varen formar cinematogràficament a Viena, com Ernst Lubitsch, Max Ophüls, Peter Lorre, Hedy Lamarr, etc. Sense aquests noms l'expressionisme alemany, el cine negre o la comèdia americana dels anys trenta no haurien generat algunes de les obres mestres de la història del cine.

Ara bé, com passa molt sovint, la pel·lícula que amb més força visual va aconseguir mitificar la ciutat de Viena va ser una producció estrangera. Els forans que visiten fugaçment una ciutat la valoren amb un entusiasme que difícilment experimenta qui hi viu d'una manera habitual. El film brità-